This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Kisimov, P.

Otkrito pismo do g-na D. Petkova.
Bukuresht, 1893.

DR
73
R9K57
1893

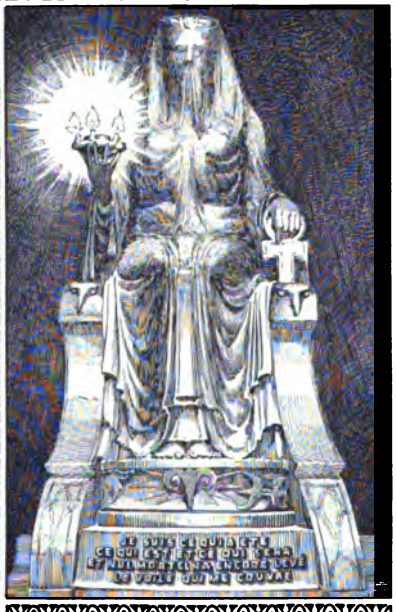

THE HOOVER LIBRARY
ON
WAR, REVOLUTION, AND PEACE

ОТКРИТО ПИСМО

до Г-на

Д. ПЕТКОВА

главний редакторъ на В., «Свобода» и издателя на книгата: «Документи изъ секретнитѣ архиви на Русското Правителство.»

(По поводъ на тая негова книга и дедикацията му)

отъ

Л. Кисимова

БУКУРЕЩЪ

Печатница Е. Виегандъ & Савой

улица Ковачи 14.

1893

Chirpw.
Ap. 29, 1933
Lv. 15

Sta: all
26157

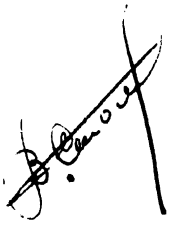

ОТВОРЕНО ПИСМО

До Г-на Д. Петкова, главния редакторъ на В. „Свобода“ и издателя на книгата „Документи“

Въ София.

Господине,

Дължж ви една благодарность за подаръка що ми направихте съ книгата си: „ДОКУМЕНТИ изъ секретнитѣ архиви на Руското Правителство“, и ако до сега забавихъ да испълня тая дължность,—исплащанието на такъвъ дългъ никога не е късно—сега идж да ви поблагодаря, даже и публично, за тоя вашъ подарякъ, съ който сте ме удостоили, а тъй сжщо, и още повече, за надписа при който ми го пращате, и който надписъ състивлява за мене единъ атестатъ. Той състои отъ слѣдующитѣ редовце:

„Чети бе дърто .....1) и извѣяно старче, и вижъ какво мислятъ православнитѣ русси за България. Ще имашь ли суратъ и слѣдъ туй да казвашь че всички вий — предателитѣ, сте мислили добро за отечеството? Харамъ да ви е майчиното ви млѣко‘.

София 23)1, 1893. Т. ПЕТКОВЪ.

Такъвъ е атестата, който ми давате, и благодарж.

Дѣйствително, хора вече отъ 60 годишна възврасть на горѣ, па били тѣ патриоти, като васъ, или предатели,

1) Думата на книга не се пиши, нето сеговори освень въ кръчмитѣ

като мень, тѣ незаслужватъ, съ възвраститѣ си, по почетна титла отъ тая, която давате на мене така великодушно, освень ако, що знамъ азъ, вие неправите разлика въ възвраститѣ на хората, а равно раздавате тоя титулъ на стари и млади, стига тѣ да заслужватъ благоволението ви.

Азъ желая само едно нѣщо: Когато даде дѣдо Господь да станите Министръ-Предсѣдатель и съвѣтникъ на Държавния Глава, на мѣстото на сегишния, за какъвто се тъкмите, ще дойда ди ви прося, да изходатайствувате едно височайше утвърждение на тоя почетень титулъ за всички отъ 60 год. възвратъ на горѣ, додѣто дойде редъ да се даде той на всички ония, които днесь сж по млади отъ тая възвраст, включително и вие, неговъ възпроизводитель отъ кръчмарската етика въ почетнитѣ литературени атестати.

Колкото за майчиното млѣко, едному да го правите харамъ, както сега на мене, на пр., а другиму, обратно, да го правите халалъ, както на вази си, на примѣръ, на това, извинете да ви кажж, правите превишение власти, престжпление наказуемо отъ чл. 00 наказателния законъ на Михаля.

Всичко можите днесь и всичко правите защото всако е ваше: народъ, правителство, администрация, сждилища — всичко. Даже и тѣзи присяжни засѣдатели, избираеми отъ народа, и тѣ сж ваши; това вие сами обявихте веднъжъ въ „Свобода", че изборитѣ за сждебни засѣдатели станали мирно и тихо и всички избрани лица сж правителствени хора. Съ една дума всичко е въ ржката ви и можите всичко да направите: да арестувате, да сждите, да наказвате даже и безъ сждъ — да пишете, когато спи Господь, или когато ходи по бѣли гащи (ваши литературни изражения), да интернирвате, екстернирвате и да затривате невинни хора (ваша исповѣдъ „Свобода" 17 Юлия 1892). Но що се кисае до майчиното млѣко, да го распредѣляте, кому е ха-

рамъ и кому е халалъ, това е твърдѣ голѣма високамѣрность отъ ваша страна, за да си присвоявате божественното вѣчно правосждие и въ тоя случай вие вземате въ устата си предметъ, който има друго предназначение.

Това за подаръка ви и дедикацията му, съ които сте ме удостоили.

За да бжде обаче писмото ми къмъ васъ обективно, както прилича, азъ се намирамъ по необходимость застагвенъ да кажж нѣщо и за откритата отъ васъ Америка.

Четохъ книгата ви и видѣхъ документитѣ на приятеля ви Якобсона, както и вашия върху тѣхъ исторически предговоръ.

За да сжди човѣкъ врьху съдържението на една книга и най вече върху нейната цѣль, нищо не му пречи, ако не познава лично автора й. Азъ съмъ нѣмалъ честьтж да се видя и запозная съ тоя новъ благодѣтель и доброжелатель на България, уважаемия вашь Г-нъ Якобсонъ, ако и да бѣхъ тука въ Букурештъ когато той се подвизаваше още въ Русското п солство за доброто на България. Азъ бѣхъ все тука, когато преди 2 години, тоя вѣренъ служитель на Руссия, Якобсонъ, искара единъ почтенъ пехливанлжкъ съ тъй сжщо вѣрния служитель на България, Владигерова, въ срѣдъ улицитѣ на Букурештъ, предъ кофетариата на Капша, дѣто предъ купъ събрана публика двоицата успоряваха качествата нъ потриотина и шпионина, но азъ пакъ имахъ нещастието да не бждж между тая щастлива публика, да гледа безъ пари сеиръ, какъ се биятъ и търкалятъ въ уличния прахъ двамата улични пехливани и псувачи. Непознати за мень личности, и единия и другия, азъ помня, че тогива тукашнитѣ вѣстници, отъ като описаха тоя тѣхенъ скандалъ, раздѣлиха имъ симпатиитѣ си: Владигерова въздигнаха въ височината на Българскитѣ патриоти, а Якобсона захвърлиха въ рѣда на русскитѣ шпиони. Слушалъ па и челъ бѣхъ, за тоя послѣдния въ вашия

в. „Свобода“, още по отъ рано, твърдѣ нелѣстни отзиви, между които и названието русски чифутинъ се подчертаваше твърдѣ наглѣдно. И азъ не съмъ кривъ, слѣдователно, ако при прочитанието на книгата ви се испречваше предъ очитѣ ми, наедно съ ваша ликъ, и ликътъ на единъ мръсенъ чифутинъ, какъвто го описвахте едно време.

Но, какъ и да е, прочетохъ книгата ви, както е рѣчено, отъ кора до кора, и навѣрно ще да искате сега да ви кажа мнѣнието си за нея. Вѣдь, не сте ми я пратили въ подарка още и съ таквази дедикация, само да я прочетж и мълчж.

И ето мнѣнието ми: Книгата ви, позволете ми да се изразя по ваша литературенъ языкъ и на кратко, мириши на козе мѣсо.

*
* *

Като ще пристжпя да говоря за книгата ви и да разглѣдамъ нейното съдържание, азъ трѣбва да спрж вече съ подражанието на ваша литературенъ языкъ и да почна сериозно

Въ предговора като предпоржчвате книгата си на читателитѣ, за произхождението на тая збирка отъ цѣлъ редъ документи изъ секретнитѣ архиви на русскитѣ консулства, указвате на автентичностьта имъ и начина по който сж попаднали въ ржцѣтѣ ви. Привеждамъ тука изъ цѣло тоя интересенъ пасажъ:

„Тия документи сж добити отъ бившия русски чиновникъ, драгоманъ при русското консулство въ Руссе дълги години, а попослѣ въ Букурешкото посолство, г. Якобсонъ. Историята па тѣхното измъкване е извѣстна. Въ битностьта си като драгоманъ въ русчукското консулство, на г. Якобсона, — слѣдъ оттеглюванието на русскитѣ консули заедно съ Каулбарса, — е било врѣменно възложено заведване на консулството и съхранението на секретната архи-

ва. Като човѣкъ, който се възмущавалъ отъ подлоститѣ, които рускитѣ дипломати вършатъ въ България и който не е видѣлъ нищо зло отъ тази България, г. Якобсонъ, се е въсползувалъ отъ случая и измъкналъ една голѣма часть отъ тия документи, които се отнасятъ до работитѣ въ България, и бѣше побѣгналъ отъ Румъния въ Лондонъ. Вслѣдствие на старо познанство съ него, нашата редакция, като видя по русскитѣ вѣстници, че Якобсонъ билъ измъкналъ нѣкои секретни документи и билъ побѣгналъ въ Лондонъ, — се обърна къмъ него и го помоли да й достави тия документи, ако се отнасятъ до работитѣ въ България, срѣщу едно възнаграждение. Подиръ малко врѣме г. Якобсонъ, скришно, съ чуждъ паспортъ, дойде въ България и ни донесе документитѣ, като има добрината и да ги нареди споредъ врѣмето и датата. Ний не можемъ освѣнъ да му благодаримъ тука, че ни даде възможностьта да се запознаемъ и ний, па и всички българи и цѣлъ свѣтъ, съ пъкленитѣ кроежи на русскитѣ дипломати за отечеството ни".

Излиза, че вие приемате безпрекословно ръкописитѣ на Якобсона за оригинали и автентични документи, съ всичкитѣ имъ доказателственни канцеларски почерки и формалности, които недопущатъ съмнѣние въ подлинностьта имъ.

На чело на тия „документи изъ секретнитѣ архиви на Русското Правителство" стои единъ документъ съ сериозното заглавие: „Окунационый фондъ основанный въ 1879 году изъ остатковъ приходоразходныхъ суммъ Управления Императорскато Комисара въ Болгарій", който документъ обема цѣли 59 страници — отъ 1 до 60 — на книгата ви, и цѣлото съдържание на който е съставено и писано, отевидно, отъ Якобсона, като предговоръ, като въведение, тукъ тамъ прошерено, и то въ послѣднята му половина, съ цитати и извлечения отъ нѣкакви „архиви гражд. управления", „секр. арх. дѣйств. армий — единъ видъ исто-

рико-критическо описание на произшествията въ България до 1881 г. Вие приемате, вие, считате и това Якобсоново съчинение тъй сжщо въ числото на секретнитѣ русски документи. Това се види не само отъ пасажа на предговора ви, който по горѣ наведохме, но и отъ това дѣто вие и въ „Свобода“ сте давали извлечения отъ това Якобсоново съчинение („Свобода“ отъ 5 Марта) окачествени съ гръмкото названи) секретни русски документи.

Въ това съчинение на Якобсона, което стои на чело на другитѣ му документи, на стр. 31—2, отъ като галя Българската интелигенция, че тя още на 1878 год. подозирала завоевателнигѣ намѣрения на Руссия, която дошла ужъ да освободява „едноплеменнаго народа изътакъ називаемаго Турецкаго ига“, ваша приятель, историкъ и критикъ пиши слѣдующето:

„Правда и то, что были въ Болгаріи люди, которые весьма охотно согласились на превращеніе Болгаріи въ Русскую губернію, но это только одни такъ называемые въ Болгаріи чорбаджіевъ, т. е. тѣ, которые во время турецкаго владычества состояли шпіонами и вѣрными слугами турецкихъ пашей, содерживали откупа, доставляли своихъ дочерей и мальчиковъ въ полное распоряженіе мѣстныхъ Беевъ и Пашей. Вотъ этимъ чорбаджіямъ весьма желательно было русское правленіе. И дѣйствительно не все ли ровно, быть чибукчіемъ у Мидхада-Паши, или лакеемъ у Русскаго Губернатора? Что-же касается до шпіонства, то, слава Богу, въ Россіи этотъ промыселъ болѣе развитъ, чѣмъ въ Турціи, и наконецъ существенная выгода та, что жены и дочери все-таки попадутся своему православному брату“.

Навѣрно вие все тъй добросъвѣстно считате и тия мръсни думи, каквито само еврейско перо може да напиши на търпеливата книга, за документи изъ секретната архива на Русското Правителство, затото като за такива ги давате още преведени на Български за читателитѣ на

вѣстника ви, които не знаятъ русски, за да ги разберѫтъ още по добрѣ. Достаточно, че вие знаете русски и много добрѣ сте ги разбрали. А азъ ще кажѫ, че нѣмаше нужда за голѣма добросъвѣстность у единъ Българянъ за да разбереше — на русски и на български, че Якобсонъ твърдѣ много прекалява съ безобразнята си, да представи русскитѣ държавни хора въ България, военни и административни инструктори и образователи на това русско галено дѣто въ онова време — българския народъ, за такива нахални критици върху характера на умразнитѣ вамъ консерватори бивши чорбаджии и пр. Ако Якобсонъ е единъ чужденецъ, единъ Евреинъ, и е искалъ да препиши нѣщо отъ качествата на развратния свѣтъ върху Българитѣ, били тѣ чорбаджии и консерватори, вие обаче които сте живѣли въ България, сте се окржжавали па и сега още се окржжвате все отъ тия чорбаджии консерватори, не трѣбваше да допуснете на тоя Евреинъ да се гаври съ домашната честность на Българина. Да подлагатъ женитѣ, дъщеритѣ и синоветѣ си на турскитѣ Паши и бейови, въ турско в еме, и на русскитѣ генерали — православни братушки — въ русската окупация, какго пише Якобсонъ, това не е свойственно на Българина въ качеството му ако ще би и на чорбаджия при Турцитѣ и на консерваторъ при Русситѣ, нѣщо което и вие много добрѣ знайте и познавате. Вие можахте слѣдователно да изоставите тоя пасажъ отъ секретнитѣ русски документи на своя приятель Якобсона, безъ да нанасяте нѣкой важенъ ущербъ на главната цѣль на неговата услуга, която ви е продалъ.

Впрочемъ, тая легенда за безнъравственнестьта на българскитѣ чорбаджии, не е Якобсонова измислица. Покойния Любенъ Каравеловъ е нейния авторъ. Когато той издаваше своитѣ революционни вѣстници въ Румжния, съ другитѣ си още измислици, проповѣдваше и тая легенда за българскитѣ чорбаджии и се коснуваше съ нея даже и до

личности, както Г. Ив. Пенчовичь, бивши тогива членъ на Шура и-девлетъ въ Цариградъ и сега членъ въ Вакуфската комисия, както за Г. Славкова, настоящия Министъръ на Правосждието, за Георгакя бей въ Цариградъ, Димитракя бей въ Тулча и пр. Любенъ, кажете го, отъ патриотически поривъ, а споредъ мене отъ неразбранщина и лудость, титулувъше съ името чибукчие, улане и сводници на семействата си всички тогавашни видни хора и младежи въ България, които по неоходимостьта на мѣстнитѣ условия и нужди сж бивали чиновници, или приближенни на турскитѣ власти. Ако вие сега приемате за чиста монета подобнитѣ твърдения отъ секретнитѣ Якобсонови документи, както се вижда че ги приемате, и отъ умраза къмъ стария чорбаджилъкъ и новия консерваторлъкъ оставате това леке върху чистотата на българската домашна нъравственность и честность, която беше пословична още въ турско време, исповѣдвамъ, че ви намирамъ твърдѣ заблудени, твърдѣ заслѣпени и твърдѣ за съжаление човѣкъ и политикъ.

Срѣщо тая глупава легенда на покойния Любенъ, порожденче на голѣмата му умраза върху чорбаджиитѣ отъ турско време, подържана и отъ васъ отъ сжщитѣ побуждения върху умразнитѣ ви консерватори, билъ съмь, всякога и сега, публиченъ изобличитель (в. »Отечество«, брошуритѣ и писмата ми къмъ покойния З. Стоянова) и ако вие я подържате, подновена сега отъ лъскателя ви Якобсона, на мень неостава друго, освень да ви честитя съ чорбаджиитѣ, чибукчиитѣ и оланитѣ отъ турско време, сирѣчь съ хората които и сега сж около васъ като политически приятели и съмисленници

Якобсонъ малко, или никакъ, не познава хората въ България и миналото имъ, и когато е писалъ тая гнусна хула върху една часть отъ Българитѣ — бивши чорбаджии и консерватори, не е можалъ да има въ въображението

си никоя отъ похуленитѣ личности. Не така обаче е било съ васъ, когато сте приемали еврейската калпавшина на Якобсона за чиста монета, и слѣдователно имамъ право да ви попитамъ: кого Българина, бивши чорбаджия и оланинъ, сводникъ на дѣцата си въ турско време, и отъ послѣ консерваторъ, имахте предъ очитѣ си, когато печатахте на русски (книгата ви) и на Български (въ подлистника на „Свобода") тая нагла клевета като происходяща отъ нѣкакви русски държавни секретни документи? Да ли Х. Ив. Пенчовича ефенди, Илия Цанова ефенди, Михайловски ефенди и толкова други бивши ефендета и на високи държавни служби въ турското време; да ли П. Славкова, настоящия министръ на Правосѫдието, когото легендата на Любена е въздигнала на чибукчия и пр. на Хайдаръ-бея въ Търново; да ли Д-ръ Вълковичь бей, Д-ръ Минчовичь ефенди, Д-ръ Цачовъ ефенди, и толкова други наши доктори, съ високи чинове въ турската войска, които бѣхѫ чорбаджийско произхождение и тѣ тами единъ видъ чорбаджии въ онова време; да ли Стоилъ Поповъ, Чорапчиевъ, бившитѣ редактори на едновременния вилаетски вѣстникъ „Дунавъ" органа на Метхатъ-Паша, името на който паша е почетено отъ Якобсона въ „Документитѣ" (стр. 32) и толкова още наши Българи, стари и млади, които по разни причини и нужди сѫ се намирали около превителственнитѣ турски началства и учреждения, като чорбаджии, като закупчики на десятака, на беглика и други разни поминъци и предприятия? Навѣрно, вие сте имали и сега може да имате въ ума си поне една отъ личноститѣ, които Якобсонъ е нарисувалъ въ „Документитѣ" си въ лицето на цѣла една класа хора отъ българския народъ за такива изверги. Покажете на тая личность за потвърдение на клеветата на приятеля си Якобсона, тъй усърдно отъ васъ приета и проповѣдванна; обадете, кои сѫ били тия отъ едновременнитѣ чорбаджии и послѣ консерватори — които „доставляли своихъ

дочерей и малчиковъ на полное расположение мѣстныхъ Беевъ и Пашей...." Вѣдь, всичкитѣ горѣпоименовенни хора както и всички по имотни и заможни лица въ България бѣхж ка и сега сж, поне на име, въ лагера на консервативната партия, съ нѣкои отъ тѣхъ и до сега се цалувате, и които никакво зло не сж направили на отечеството.

И какъ не ви бѣ свидна честьта —домашната семейна честь — на Българина и станахте разгласитель на една такава обидна лъжа отъ единъ човѣкъ, който отдавна е престаналъ да се числи въ реда на почтеннитѣ хора!

Ако на едновременнитѣ наши Българи, въ качеството имъ на бейове, ефендиета, и чорбаджии на държавна турска служба има да се изобличи нѣщо, то е съвсѣмъ отъ друга категория, а никакъ не отъ безнъравственностьта и деморализацията, каквито Якобсонъ имъ приписва. Бейоветѣ и ефендията, които се намираха на високи държавни служби въ Цариградъ, като Георгаки бей, Пенчовичь ефенди, Михаиловски ефенди и други, па и народни наши дѣйци, като Д-ръ Чомаковъ ефенди и други въ Цариградъ и провинцията, имаха тоя грѣхъ, ако може да се нарѣче грѣхъче бѣхж преданни хора на турското правителство и иска, ха да испълняватъ неговитѣ заповѣди и проекти, като онзи за сливанието на училищата и тому подобни, предназначени за отождествението интереситѣ на Българския народъ съ ония на държавата; тѣ бѣхж усвоили идеята на турския реформаторъ, Медхатъ Паша, който искаше да прекръсти Турция на Османъ девлети, въ която всичкитѣ подданни народи да взематъ името Османлии, по примѣра на Римлянитѣ, Византийцитѣ отъ старо време и на нѣкои отъ съвременнитѣ Европейски Държави, и подъ туй знамя търсяха политическото развитие на България; заблудена и неусжществима идея, която не можеше да има корень никой пжть въ народнитѣ масси на Турция, и която правеше Българския народъ въ распространителитѣ й да

вижда народни предатели. Но вънъ отъ туй политическо заблуждение, тия всички тогивашни наши бейове, ефендията, чорбаджии и чибукчии, въ дамашната чиста нъравственность оставаха си и бѣхж Българи, както всичкитѣ други Българи. Тѣ бѣха туркофили и само съ това правяха исключение въ народа, но тѣ бѣха пакъ Българи, и съ всичкото си туркофилство, макаръ и да не сподѣляха никаква революционна идея, и това ги располагаше къмъ предателство, не отиваха обаче да проповѣдватъ публично нето да шушнатъ на ухото на правовѣрнитѣ, нето на Султана въ Цариградъ, че Московеца е общи врагъ на Турци и на Българи; а на противъ отъ като галяха владѣтелитѣ на България, очитѣ имъ пакъ бѣха обърнати, наедно съ всичкия народъ, къмъ Северъ. Така щото и това туркофилство отъ онова време не може да имъ се вмѣнява за престъпление срѣщо народа и отечеството. И ето че, когато Руссите освободиха България, не поглѣднаха съ лошо око на чорбаджиитѣ и разнаго рода туркофили — турецкій духъ — Българи, но ги туриха на чело на народа, и тѣ, съгласно Берлинския трактатъ, въ качество на Български нотабили съставиха Пьрвото Учредително Народно Събрание въ Търново. А пъкъ що се касае до массата на чорбаджиитѣ въ България, въ градоветѣ и селата, които нѣмаха, нето турецкій духъ, нето турска политика, и това туркофилство дори липсуваше у тѣхъ, нежели да бждатъ, каквито ги описва ваша Якобсонъ въ документитѣ си. Не всички ж били дори насилници и пакостници на народа. На противъ, между чорбаджиитѣ ни отъ онуй време не е било неизвѣстно нѣщо и патриотизма. Приготвеното въстание на 1835—6 въ Търново беше дѣло на чорбаджии; обѣсенитѣ тогива въ Търново съзаклятници бѣхж Х. Іорданъ чорбаджи отъ Елена, Иванаки чорбаджи отъ Враца, Мито чорбаджи (строителя на Варнен-

ската крѣпость) отъ София, Велчо чорбаджи отъ Търново и други.

*
* *

„И такъ, продължава Якобсонъ въ документитѣ си, во время войны, Болгары раздѣлились на два лагери, то есть интеллигентные молодые люди принимали живое участіе въ войнѣ, становились въ рядахъ дѣйствующей арміи охотниками, проводниками и переводчиками; участовали во всѣхъ сраженіяхъ, масса изъ нихъ были убитыми и ранеными, словомъ, оказывали неоцѣнимую услугу нашей арміи; можно сказать, что этотъ интеллигентный классъ держалъ свое знамя высоко, сражался за освобожденіе Болгаріи, но отиюдъ не за русскую Балканскую Губернію. Чорбаджіе же, какъ хищники, напали по нашу армію, доставляя нашимъ солдатамъ и офицерамъ разную гниль и негодные съѣстные припасы, брали въ трое дороже, даже Моркитанта жида, и гдѣ только была нажива отъ русскаго солдата, туда являлся нашъ братушка-чорбаджій и эти безнравственные, лишенные всякого понятіи о патріотизмѣ, впослѣдствіи, по освобожденія Болгаріи, сдѣлались нашими приверженцами, ихъ мы называли консерваторами, преданными Россіи и русскому Манарху". (Документи стр. 32).

Най първо, не е вѣрно че още „во время войны" сж се появили у насъ консерватори, и че туй название самитѣ Русси били дали на „такъ називаемые въ Болгаріи Чорбаджіевъ", както излага Якобсонъ въ горѣ приведенитѣ рѣдовце отъ „Документитѣ" му. По време освободителната война въ Бълтария нѣмаше, ни консерватори, ни либерали, ни чорбаджии, ни голаци; имаше единъ народъ измиченъ отъ вѣковно робство, който посрѣщаше и приемаше освободителитѣ си отъ туй робство, отъ душа и сърдце преданъ на дѣлото имъ, причастникъ на страданията имъ въ всичкитѣ перипетий на жестоката война презъ всичкото й продължение до блѣстящия й край въ С. Сте-

фано. Названието консерватори за първи пжть се чу въ България на 1879, слѣдъ промулгирането на нашата конституция въ Търново и при съставанието на Първото Българско Министерство въ София. Названията консерватори и либерали си дадохме ние Българитѣ сами, и то безъ никакви резони и принципи, а просто по едно подражание, че така трѣбвало да бжде въ една конституционна дьржава. И въ двѣтѣ импровизирани по тоя начинъ партии имаше хора отъ всичкитѣ съсловия, каквито ги имахме тогива: чорбаджии и даскали, търговци и еснафлии, стари и млади. народъ и интелигенция, безъ да разбиратъ и тѣ сами каква е сжществената разлика между тия двѣ названия. Живи сж и днесь хората отъ онова време, за да нѣма нужда да навеждамъ имена за доказателство на тая истина, че нето партията на консерваторитѣ се състоеше исключително отъ чорбаджии и предатели, нето оная на либералитѣ само отъ голаци и патриоти.

Но, чорбаджиитѣ отъ турско време, метаморфозирани на консерватори въ българско време, били развратници, грабители; тѣ били подрядчицитѣ на русскитѣ войски въ България, давали развалена и гнила храна, печеляли пари, и пр. въ туй време когато „интелигентные молодые люди принимали живое участіе въ войнѣ", казва Якобсонъ въ „документитѣ" си.

Якобсонъ е свободенъ да указва хвалбитѣ си както и укоритѣ си комуто обича Вѣрното е, че нето всичкитѣ наши „интелигентные молодые люди" отидоха да се биятъ въ редоветѣ на рускитѣ войски, нето пъкъ всичкитѣ „хищники чорбаджіе" отидоха да имъ ставатъ подрядчици. Беше вчера, както е рѣчено, и всякой знае и помни, какво се е вършило по време войната. Не сж само „интелигентные молодые" които взоха участие въ войната. Якобсонъ по справедливо би въздалъ тая хвала на цѣтлия Български народъ, представляванъ отъ дружинитѣ на Българското опълчение,

въ коего участвуваха хора, и неграмотни, и стари. Но угодно било Якобсону да поласкае, за своя нѣкоя цѣль „интелигентные молодые люди“ само. Добра му воля. Колкото обаче се отнася до хулитѣ му върху цѣла една класа въ Бълг. народъ, чорбаджиитѣ, и ги искарва по лошави даже и отъ „маркетана жида“, който ставали подрядчици и давали на Якобсоновата войска „разную гниль“, не можемъ премина съ мълчание.

Като възпроизвеждате и тая хула врьхъ чорбаджиитѣ консерватори отъ Якобсоновитѣ „документи“, питамъ ви пакъ, кого сте имали предъ очитѣ си? Мень ми се чини, въ България нѣма човѣкъ да не знае, че пьрвия и главния подрядчикъ на русскитѣ войски въ България по хлѣбопечението беше Г-нъ Евлогия Георгиевъ въ Букурешъ, който имаше своитѣ контрагенти въ цѣла България, хора Българи, познати и честни; самъ Г-нъ Ст. Стамболовъ, сегашния премиеръ-министеръ, който никога не е бивалъ чорбаджия, тъй сжщо беше наедно съ други оше „молодыя люди“, подрядчикъ и доставщикъ наразни продукти — сено, ичумикъ и пр. на русскитѣ войски въ Търново. Вѣрвамъ нѣма да ми искате списъка на всичкитѣ ония наши Българи, стари и млади, които се завземаха съ продоволствието на русскитѣ войски въ България; достаточни сж имената на помянатитѣ двоица отъ двата лагера, на каквито Якобсонъ дѣли Българитѣ по времето на войната, за доказателство, че не всичкитѣ „интелигентные молодые люди“ отидоха да се биятъ на Шипка, нето пъкъ само „чорбаджие хищники и консерватори“ сж били интенданти на русскитѣ солдати. Търговската класа въ България се състои отъ всяка възрасть и всяки разрядъ хора, тия хора вземаха разнитѣ подряди за продоволствие на русскитѣ войски въ мѣстото, и, споредъ мене, много добрѣ правяха, че недопуснаха еврейския паплачъ, който беше тръгналъ подиръ русската армия като гарвани по лешъ, да хазяйничи и съ тая спеку-

ла въ земята ни, и че предприимчивостьта на нашитѣ Българи одари кракъ на Якобсоновитѣ сънародници, пословичнитѣ гешефтари Евреи изъ Руссия.

Питамъ, кажете ми вие, почитаемий Г-нъ Д. Петковъ, кой е оня Българинъ доставчикъ, който давалъ на русскитѣ солдати разную гниль, който е злоупотребилъ съ довѣрието и задълженията си, който е погазилъ человѣческата си съвѣсть и търговска честь; кажете ако знайте нѣкои такъвъ, за да приеме публично изобличението си, който и да е той, а не подъ хулитѣ на Якобсона да оставатъ всичкитѣ български доставщици отъ времето освободителната война, въ туй число и самия Ст. Стамболовъ, който също тъй тогива, при навьртанията си около освободителитѣ, въ качество на драгоманинъ, беше и достивщикъ на продоволствие, както и много други „молодые люди“.

Както за тая хула врьху Българитѣ, че давали гнила и негодна храна на русскитѣ солдати и безсъвѣстно спекулирали, тъй и за оная, още по гнусната върху имъ, че подлагали дъщеритѣ и синоветѣ си на турскитѣ паши и бейве преди, и православно му брату послѣ, макаръ и отдавани само на чорбажии и консерватори, вие можехте безъ да искате пардонъ на много заслужившия вашь приятель Якобсона, да ги зачеркните отъ ръкописитѣ му и да му дадете да разбере, че подобни легенди и измислици компромитиратъ цѣлото му дѣло, или инакъ да кажа, цѣлата ви книга, която сте напечатали и носи заглавието „Документи . . . .“ Но, пропуснахте това да направите преди печатанието на книгата, тогива трѣбваше домашната нъравственность и честность на Българина както и неговата свѣнливость да злоупотребява съ търговнята и спекулитѣ си, да ви бждатъ поне толкова свидни, колкото и доброто име на бившия Български Князь, и да опровергаете тия Якобсонови клевети, както направихте —

принудени да го направите — за Ватемберга. („Свобода отъ 23 Март.)

*
* *

Приятельтъ ви Якобсонъ, отъ като раздѣля така арбитрално Българския народъ на „интелигентные молодые люди“ и на „чорбаджии консерватори“ въ заключение допълня присждата си врьху тия послѣднитѣ и казва:

„Основываясь на увѣреніи названныхъ чорбаджиевъ, наши дипломати доносили въ Петербургъ о поголовной преданости намъ Болгаръ, которые съ нетерпѣліемъ ждутъ мощнаго слова Царя Освободителя опринятія ихъ подъ крыло Матушки России“. (Документи стр. 33). И по надоло, като почва да търси причинитѣ, защо това чувство у Българитѣ тъй скоро се измѣнило, додава и разглѣдва слѣдующия въпросъ: „Почему Болгари, за освобожденіе которихъ мы проливали столко русской крови и разходували милиярды русскаго золота, въ продолженіи только еднаго года здѣлалисъ нашими противниками?“ (тамъже).

Както виждате, тукъ Якобсонъ явно си противорѣчи. Веднъждъ казва, че само чорбаджиитѣ въ България сж били образецъ на такава преданность къмъ Царя-освободителя която отивала до подчиненность, и подъ сжщитѣ рѣдове искарва за такива свичкитѣ Българи, които се прообърнали на противници; защото тия Българи, за да се преобърнатъ на противници, това преобращание на може да стане, ако не сж били продварително преданни. Но нахалностьта на Якобсона не е само тая. Думитѣ му (разреденитѣ) печатани по горѣ, правятъ го още повече смѣшенъ. Вѣриятно, той може и сега още да мисли себе си въ право, да говори и пиши като русски человѣкъ и важна личность: наши дипломати, преданные намъ Болгаре нашими противниками, мы кровь проливали. Това мимоходомъ за оцѣнение характера на русския жидъ, ваша приятель.

Казахъ по напредъ, това което всички знаемъ, че по времето на войната до първото учредително събрание, въ България нѣмаше ни консерватори, ни либерали, ни чорбаджии, ни голаци; имаше единъ народъ отъ душа и сърдце преданъ на освободителитѣ си и съ такава признателность, която обземаше цѣлото му съществуване. И нѣма да преувеличѫ нищо ако кажѫ, че ако беше се оставила свободна воля на тоя народъ въ избиранието на своя князь, той еднодушно би избралъ за такъвъ — безъ да глѣда на никакви берлински трактати — единъ изъ Царствующия Русски Домъ, и на който изборъ най напредъ щѣха да ръкоплещатъ и извикатъ ура! именно онѣзи „молодыя люди", които смѣсиха своята кръвь съ оная на освободителитѣ, които видѣха съ очитѣ си братското неуцѣнимо чувство на русския солдатинъ и скѫпитѣ жертви на освобождението ни. И този ентусиазмъ камъ нашитѣ освободители беше общъ въ цѣлия народъ, безъ разлика на чорбаджии, на стари и млади, а преди всички и най много, въ неговитѣ представители въ учредит. Велико Нар. Събрание, което състояше, както се знае, въ по голѣмата си часть, отъ чорбаджии — нотабили. Да ли този непристоренъ ентусиязмъ, излияние на признателностьта и преданностьта Бълг. народъ камъ освободителитѣ му не е окачественното отъ Якобсона предателство на чорбаджиитѣ, да пребърнатъ България на задунайска область при самото чувание мощното слово Царя-Освободителя? Види се. Да, мощното слово на Царя-Освободителя послѣдува и благодарение само на туй мощно слово на Царя Освободителя, се спази ненарушението още тогива на Берлинския трактатъ отъ насъ Българитѣ и на което слово и Александръ Батембергъ дължи титлата си на „първи Български Князь".

Но, да додемъ на главната цѣль на Якобсона, която е, отъ една страна да представи Руссия съ завоевателни мисли за България, и отъ друга, чорбаджиитѣ—консервато-

ри за хора, безъ чуство и безъ съвѣсть, на всяко време готови народни предатели.

Приятеля ви Г-нъ Якобсонъ увѣрява, че консерваторитѣ въ България не сж нищо друго освень чорбаджиитѣ отъ турско време. Но тъй ли е? Хората които носяха и носятъ названието консерватори сж още живи и между васъ, за да ни покажите, кой отъ тѣхъ е бивши Чорбаджия отъ турско време, и кого вие считате за такъвъ.

Консерваторитѣ сж съставлявали една политическа партия съ предводители, съ политическа програма, бивала е на власть нѣколко време, имала е печатнитѣ си органи, влизала е въ компромисъ съ либералната партия, когато сж изисквали това интереситѣ на отечеството (1882 год.), съставлявала е съединенна опозиция наедно съ либералната партия срѣщо абсулютизма и буйствата на Правителството (1884 год.), обстоятелства твърдѣ добрѣ вамъ извѣстни. Кажете, врьхъ кого отъ тѣхъ, като партия и личность, може да се присособи тая конклузия на приятеля ви Якобсона. Както видите, той неправи разлика въ епохитѣ. Той казва, че консерваторитѣ — чорбаджии отъ турско време — чакали само една дума отъ Царя, за да му предиджтъ България. Нека двама съ вази наедно да търсимъ тия консерватори чорбаджии, като почлемъ отъ София. Да не бжде Г-нъ Бурмовъ, Габровски учитель едно време; да не бжде Г-нъ Балабановъ, публицистъ и списатель въ турско време, да не бждатъ Г-да Д-ръ Стойловъ и Начовичь, до скоро Министри въ кабинета на Г-нъ Стамболова; или Г-нъ Грековъ, настоящия неговъ менторъ въ София; или покойния Вълковичь? Но нека не изброяваме цѣлото число на добрѣ извѣстнитѣ вамъ консерватори въ София. Нека идимъ и по провинцията. Кажете ми, и тамъ кой отъ бившитѣ чорбаджии въ турско време отговаря на портрета, който е нарисувалъ Якобсонъ въ „документитѣ“ си? Кои сж тая група хора отъ Якобсоновитѣ Чорбаджии,

нека бжде и отъ по старата епоха, когато още думата консерватори не се чуваше у насъ, които били готови да му предадатъ България? Покажете поне на една такива чорбаджийска личность за да потвърдите тая Якобсонава лъжа, на която сте станали тъй безсмисленно распространнитель?

Намѣрението ми тука не е за да оправдавамъ нѣкакви консерватори. Азъ искамъ да защитя похуляната честь на Българина. Всичкитѣ политически у насъ дѣйци, били консерватори, били либерали, имали сж и иматъ своитѣ голѣми грѣшки, и ако на първитѣ може да се препише за такава грѣшка преврата отъ 1881, съ полномощията на Князя Батембергски, съ формалното суспендирание на конституцията, което не трая нето 2 години, на вторитѣ на страната стои и още по голѣмата грѣшка, именно, че безъ никакво пълномощие на Княза Кобургскй и безъ никакво суспендирание на конституцията, и за нейно поругание, управляватъ България далечь не конституционално, даже и твърдѣ деспотически, ето вече толкова години дори и сега.

*
* *

Всичко казано до тука за документитѣ на Якобсона не може да опровергае автентичлостьта на цѣлата върволица документи, секретни, конфиденциални писма, телеграми, и пр. които слѣдуватъ текстуално отъ стр. 60 до края на книгата ви — въ цѣли почти 200, страници, ще ми възразите. Вие държите за подлинностьта имъ и като ми ги въвирате въ очитѣ да четж и видя, какво сж мислили „православнитѣ русси“ за България, навѣрно претендирате да убѣдите и мене въ подлинностьта имъ.

Това грамадно число документи, тъй както стоятъ напечатани въ книгата ви, съ названията каквито имъ е далъ Якобсонъ, секретни, конфиденциални, предписания, отношения, шифровани телеграми, частни писма и отговори,

пълни въ по голѣмата имъ часть съ исторически събития, изглѣдватъ за достовѣрни. Но, ако трѣбва хладнокръвно и безпристрастно да сѫдимъ, нека ми бѫде позволено, дълбо ко да се съмнѣвамъ въ автентичностьта имъ.

Да разглѣдами.

Въ предговора на книгата си вие казвате, че Якобсонъ въ качеството си на драгоманъ при русското консулство въ Руссе и послѣ при онова въ Букурещъ ималъ е възможностьта да открадне тия документи отъ архивитѣ на рѣченнитѣ консулства. Въ разглѣданата до сега часть отъ тѣхъ се доказа, че е играло перото на Якобсона. Остава сега да се разбере въ другата часть — кое перо ще да е играло. Не казвамъ че всичкия този писменъ материялъ е творение на мозъка на Якобсоно; такава творческа способность мѫчно може да се намѣри даже въ въображението на всякой поетъ и списатель на романи, и азъ нѣма да му направя тая честь и да кажѫ, че цѣлия този писменъ материялъ е излѣзалъ отъ главата на вашия приятель, нето пъкъ що взема вази за неговъ помощникъ въ тоя му писателски трудъ.

Дѣ трѣбва обаче да търсимъ автентичностьта на тия многобройни и разнородни секретни документи? И да приемемъ даже за вѣрни датитѣ и нумерата на документитѣ въ книгата ви, и това пакъ никакъ не е доказателство за неоспоримата автентичность на съдържанието имъ, въ всичката му цѣлость, както вие твърдите. Нѣщо повече. Допущамъ даже, че всичкитѣ предадени вамъ документи отъ Якобсона като оригинали — откраднати изъ консулскитѣ архиви въ Руссе и Букурещъ — носятъ и още по силно доказателство на автентичность: печати и подписи. Позволетѣ ми обаче и въ тоя случай да се съмнѣвамъ въ тѣхната автентичность. Ржката която може да напиши единъ такъвъ документъ на цѣло, или да вмъкне въ него нѣкоя своя контрабанда, каквато нѣму понася, или да отнеме изъ

него фрази, които не му понасятъ, тая престжпническа ржка все така чистосъвѣстно, за постиганието на предначертанната си цѣль, може да си набави всичко онава което му трѣбва, за комплектиранието на своя планъ — каквито щете печати и подписи. Правенье и преправенье на подписи, печати и всесъзможни фалшиви документи, банкноти и монети занимаватъ една значителна часть отъ углавнитѣ дѣла на сждилишата въ цѣлия свѣтъ, и най вече, ако щ·те, въ просвященния и цивилизованния свѣтъ. Примѣритѣ за това сж всекидневни и неуспорими.

Единъ человѣкъ, който става крадецъ съ предначертанно престжпническо намѣрение, макаръ чрезъ просто копиране на документи, дати и нумера, той не му трепва ржката ни съвѣстьта да набави отъ сетнѣ всичко каквото може да му е нуждно отъ пластографията за комплектиране на престжплението; крадецътъ още преди да отиде да свърши престжплението на кражбата, има предъ очитѣ си и онова на убийството. А единъ такъвъ крадецъ като Якобсона още когато е вършилъ престжплението на кражбата още въ нея минута е подалъ ржка и на онова отъ пластографията, и, кой знае, може и за това да е миткалъ предварително и дълго време въ Лондонъ за да я търси и намѣри. Вѣдь, самъ Якобсонъ исповѣдва и вие признавате, че преди да дойде въ София и ви продаде стоката си, ходилъ да я влачи по Лондонскитѣ, па може и по Виенскитѣ, пияци, сирѣчь по ония тъмни жгъли, дѣто майсторитѣ на такива фалшификации не сж рѣдкость, дѣто всемирнитѣ политически шарлатани, спекуланти и гешефтари отъ всичкитѣ народи и хора като Якобсона намиратъ тамъ гнѣздото си и поприще на дѣятелностьта си.

Лондонъ е, при това, както се знае, сѣдалището на всемирния Израилски комитетъ, центъръ доста ядосанъ върху Руссия за изгонванието на сънародницитѣ му отъ предѣлитѣ ѝ; а Якобсонъ, като добро чадо на произхождение-

то си, не е напустналъ Лондонъ преди да иди и се поклони на тая Еврейска святиня тамъ, всемирния Израилский комитетъ, който управлява всемирното Еврейско царство въ всичкитѣ други царства и народи въ свѣта. Якобсонъ не е дошелъ отъ Лондонъ въ София само съ инструции да вземе малко български грѣшни пари за своята контрабанда.

А че дѣлото на приятеля ви Якобсона не е лишено отъ съдѣйствието на онова общественно престъпление, което се казва пластография и фалшификация, доказателството вие сами сте вече представили.

Въ „Свобода" отъ 23 Марта вие печатате едно „Опровержение", което почва така:

„Нашитѣ читатели иматъ на ржцѣтѣ си книгата съ секретнитѣ русски документи и сж прочели вѣроятно съ особно очудване на стр. 29, че князъ Александръ билъ получавалъ ежегодно по 100,000 рубли отъ русския Царь. Като печатехме още книгата ний се двоумѣхме: да оставимъ, или не, този пасажъ отъ документитѣ . . . ." И туй ваше опровержение свьрнва съ искането ви извинение отъ князь Александра, за дѣто сте дали мѣсто въ вѣстника си на тая клевета.

Опровержението ви заслужва да се прочете и изучи въ всичката му цѣлость, но по настоящия ни предметъ, горньето извлечение, на което курсивътъ 1) е вашь, е достаточно.

И тъй, споредъ самата ваша исповѣдь, въ добросъвѣстностьта си, много сте мислили, много сте се колебаели, много сте се двоумили, да оставите ли, или не, този пасажъ отъ документитѣ, и най сетнѣ справедливостьта у васъ надвила, и вие сте го напечатали, за да оставите Якобсоновитѣ документи непокжтнати. Но, представете си, че у васъ надви чувството на негодуванието ви

1) Курсивътъ е замѣненъ съ разрѣдени букви, понеже печатницата нѣма курсивъ.

за тая хула върху бившия Български князь, защото го знаехте, както казвате въ опровержението си, честенъ човѣкъ и държалъ високо знамето на българската свобода, и вие бихте зачеркнали тоя пасажъ, и книгата ви излизаше напечатана безъ тая клевета; кой отъ вашитѣ читатели и смьртни като насъ хора щеше да знае че тая клевета е заемала почетното мѣсто у Якобсоновитѣ документи? Между това въ ваша власть е стояло да оставите, или не, тая клевета върху бившия първи Български князъ.

А само тая ли намѣрихте въ Якобсоновитѣ документи достойна за опровержението ви клевета? Развѣ предъ вашитѣ очи не е сѫщо тъй нагла клевета върху семейната честь и търговската честность на Българина, билъ той чорбаджия, или сѣтенъ сиромахъ, която Якобсонъ хвърля върху народа ни, все на туй сѫщомо мѣсто на документитѣ си дѣто е и клеветата за князъ Александра? (стр. 32). А споредъ мене, дукументитѣ ви, въ всичката си цѣлость, съставляватъ, все отъ такива натрупани клевети, една пирамидална клевета, която всякой отъ далечь може да вижда.

Да минемъ на друго предположение. Двоумили сте се: да оставите, или не Якобсоновата клевета вьрху Батемберга, и сте я оставили, но да ли не сте направили противното, при едно подобно двоумие, за друга нѣкоя клевета врьху друга личность, вамъ по интересна? Може и да не сте, и азъ нѣма да ви подозирамъ да сте наложили вашата ценсура на Яковсоновитѣ документи, преди да ги печатате, врьхъ които сте били пъленъ господарь, сир. да оставате или не, по ваше осмотрение, каквато не ви ареса. А пъкъ веднъжъ отъ васъ исповѣдано, че е било на волята ви да разполагате както щете по ваше осмотрение съ писменния материялъ на Якобсона при напечатванието му, както сте можели да зечеркните и изоставите нѣкой пасажъ, тъй сѫщо

можали сте и да притурите. Отъ мень е далечь мисъльта да подозирамъ въ васъ едно таквози осмотрение, което и въ единия случай—ако зачеркваxте—,и въ другия—ако притурехте—,е отъ рода на фалшификациятѣ. За ваша приятель обаче боя се да направя сжщото, ако и да му излизате явенъ защитникъ въ оловената му отъ самия вази фалшификация. И дѣйствително въ „Опровержението" си вие пишите слѣдующето оправдание за Якобсона:

„Отъ положителенъ источникъ узнаваме сега, че князъ Александръ не е вземалъ нищо отъ Руссия (Русския Царь ?) и че русскитѣ дипломати въ Петербургъ като сж искали да го онижжтъ пускали сж нарочно тоя слухъ . . . "

Вие слѣдователно приемате че писанното въ „документитѣ" ви за князъ Александра, че приемалъ по 100000 рубли годишно отъ Русския Царь, за клевета, но съ условие че тя е дѣло на дьржавницитѣ въ Петербургъ, а не на ваша приятель Якобсона. Отъ положителенъ источникъ сте узнали, че князъ Алексадръ не е вземалъ нищо отъ Руссия. Да приемемъ че тоя вашь источникъ е вѣренъ Но, я кажете ми, моля ви се, отъ кой источникъ сте исчерпали и тая дьржавна тайнъ, че авторитѣ на тая клевета сж дьржавницитѣ около престола на Русския Царь? Много честенъ човѣкъ ще да е този вашь Якобсонъ, предъ вашитѣ очи като го защищавате съ такава самостверженность и го туряте въ моралностьта по високо отъ дипломатитѣ въ Петербургъ. Позволете ми обаче азъ да бждж съвсѣмъ съ друго мнѣние за ваша приятель, съ когото заявявате такава солидарность.

При всичката защита която му правите азъ се осмѣлявамъ пакъ да ви попитамъ: не допущате ли,—неприемате ли, че ваша приятель, когато е располагалъ съ възможностьта да краде и преписва „документи" не се е съблазнилъ, и да отнеме, и да прибави, по свое усмотрение, до ри и да зглоби други съвсемъ нови, съ каквото иска той

съдържание? Обстоятелството, че той се явява въ тия документи твърдѣ щедръ раздавачь на русскитѣ рубли, дава да се вѣрва, че не е пластографъ само на цифри. И ако вие, съ справедливо негодувание обявявате че е нагла клевета за стотѣхъ хиляди рубли на Батемберга (Док. стр. 29), дайте воля на другитѣ смьртни да виждатъ и тѣ сжщото качество и въ другитѣ цифри, на рубли и франгове, които Якобсонъ тъй щедро е раздалъ въ Документитѣ си даже и на „Румынскому Министру Иностранныхъ Дѣлъ“ (Докум. стр. 196)! дайте тогива воля и мень да кажж, че който веднъжъ се изобличи за лъжецъ и клеветникъ, него ва кредитъ е изгоненъ изъ обществото на честнитѣ людие, и тѣ се оправдаватъ да не му вѣрватъ вече въ нищо.

Възмущавалъ се благопъравния вашь Якобсонъ отъ подлоститѣ на русскитѣ дипломати въ България и това негово благородно чувство го накарало да стане крадецъ, казвате въ предговора си за оправданието му. Нѣщо повече. Вие му благодаряте за неуцѣнимата услуга, която ви принесалъ съ тая кражба. Азъ и въ това съмь на противно мнѣние. Най първо, человѣкъ който се възмущава отъ подлости, не отива да прави най голѣмата отъ подлоститѣ, да краде и пластографира, па било и политически документи, а не пари и банкноти. Нѣма да влизамъ въ чувствата на единъ крадецъ и пластографъ, като Якобсона, за да търся онова, което го е накарало да става неканенъ благодѣтель на България, но и безъ това могж да кажж твърдѣ сполучливо, че той отъ всякакви други побуждения и еврейски съображения е съставилъ тоя писменъ запасъ, и никакъ не отъ желание да принесе добро на една Българска Държавица, въ качеството й на едноплеменна и едновѣрна съ оная велика Държава, която се казва Руссия. И азъ мисля, че той ви дължи много по голѣма благодарность, отъ колкото вие нему, за дѣто намѣри въ васъ та-

кива готови съюзници за цѣльта си, такива ревностни распространители на клеветитѣ си, такива смѣли съвиновници на престѫплението си, щото и вѣстника ви—официозния органъ на Българското Правителство—чувате ли? да турите на расположението му. Ако кражбата и пластографията сѫ сами по себеси отвратителни предъ очитѣ на честнитѣ людие, то и експлотаторитѣ на тия престѫпления не сѫ далечь въ честностьта отъ авторитѣ имъ предъ сѫщитѣ людие.

Най послѣ, за Якобсона, за единъ бездоменъ и безотечественъ русски жидъ, е простено да прави туй, което е направилъ; съвѣстьта му е даже и преспокойна. Това сѫщото обаче неможе да се кажи и за хора, които милѣятъ, или поне се показватъ че милѣятъ, за доброто бѫдѫще на отечеството си.

Вие усвоихте престѫпленията на Якобсона и не ви трепна съвѣстьта, доста помрачена вече, за да ви позволява да проповѣдвате, че „Православие и Славянство“ не сѫ нищо друго, освень „идиотски наивности“ (свобода 20 Марта).

Да, вие произнесохте и тая хула върху народната святиня на Българина, и азъ се спирамъ тука за да кажа нѣколко думи и за нея. преди да свърша писмото си.

Споредъ васъ, Православие и Славянство сѫ идиотски наивности, а? Помрачената ви съвѣсть е до тамъ достигнала, щото да се ругайте съ най святитѣ нѣща на единъ народъ, вѣрата и произхождението му, които съставляватъ за него преотеческо достояние.

Има хора на тоя грѣшенъ свѣтъ, които отричатъ сѫществуването на Бога, но тѣ приематъ и носятъ названието на доктрината си: безбожници. Вие като исказвате такава презрителна хула върху Православието и Славянството. сѫществуването на които въ България ви е не-

възможно да отрѣчете, питамъ ви, какъ трѣбва да се назовавате? Ще ми кажите: ний сме Българи и друго не искаме да знайме. Но това не е достаточно. Ние имаме и други Българи, не сме сами; имами Българи—мохаметани, Българи—католици, Българи—протестанти, и питанието ми се явява само отъ себеси: вие отъ кои сте, вие които проповѣдвате, че Православието и Славянството сж идиотски наивности?

Не, братъ. Православието и Славянството сж били за наша народъ двѣтѣ котви, на които дължи спасението на живота си до сега и въскръсването си, като народъ. Само съ българизма си ний ставаме други Родобски Помаци срѣщо праотеческото ни наслѣдство, което се казва България и Български народъ, за голѣма радость на враговетѣ на Православието и Славянството, и нищо друго.

Всѣки народъ живѣе съ своитѣ особенности, вънъ отъ които той е изгубенъ. Ето защо предъ Православието и Славянството благоговѣятъ истинскитѣ патриоти. Хърватина Старчевичь, русснацитѣ Татишевъ и Трачевски и други либералствуюши западници, съ симпатиитѣ на които се ползувате, почитатъ и се скжпятъ съ тия национални особенности, било по вѣрата, било по произхождението — тѣзи двѣ сврьски, които обединяватъ и приготвятъ бждшата мощь и величие на великото Славянско племе. Никой отъ тия ваши приятели, които по горѣ споменахъ, не си е позволилъ да ругае и нарича тия праотечески достояния и диотски наивности, както правите вие въ заблуждението си и помрачена съвѣть.

Случай не ще липса да се повърна по на дълго върхъ тоя въпросъ съ друго писмо, а на настоящото ми, по поводъ на вашата книга: »Документи изъ секретнитѣ архиви на Русското Правителство«, слѣдува да дамъ вече край, като прибавя:

Документитѣ на Якобсона, на които вие сте дали такава сила и значение, не могжтъ да иматъ оправданието си даже нето въ онова подходяще и много хитро италиянско изрѣчение: „*Se non e verro, e ben trovato*"

Казахъ.

Приемете моитѣ поклонения.

Букурещъ, Майя 1893.

П. Кисимовъ.

Преведената отъ румжнски книга:

СПОМЕНИ ОТЪ ВОЙНАТА ЗА НЕЗАВИСИМОСТЬ

1877-1878

печатанието на която обявявахъ въ брошурата си отъ миналата 1892 година:„ НѢКОЙ ОТЪ МОИТѢ ПРИЯТЕЛСКИ ПИСМА" не е още напечатана.

Надѣяхъ се отъ продаждата на поменатата ми брошура да излѣзе срѣдство за напечатванието на рѣченната книга Но противъ увѣренията на Г.жа Дръ. Головина съ откритото й до мень писмо въ «Свобода» и противъ всяко невѣрвание, че цензурата въ България е вдигната, свободата на словото въстановена, брошурата ми биде конфискувана по всичкитѣ книжарници въ България, на които бѣхъ я испратилъ, и това матернално ощетение ми отнѣ всяка възможность на нови разноски по печатанието й.

Печатанието па тая полезна и занимателна книга отстжпвамъ на който отъ Г. да наши книжари обича да го направи. За труда си нѣщж възнаграждение

П. К.

PHOTOMOUNT
PAMPHLET BINDER
Manufactured by
GAYLORD BROS. Inc.
Syracuse, N. Y.
Stockton, Calif.

To avoid fine, this book should be returned on
or before the date last stamped below

DR 73 .R9 K57 1893
Otkrito pismo do D. PetANQ5550
Hoover Institution Library
3 6105 082 742 375